

Огляд ВВП у I кварталі 2020 року

За попередніми даними Держстат дещо покращив оперативну оцінку падіння ВВП за I кв. 2020 року з 1,5% до 1,3% (порівняно з I кв. 2019 року), що наразі відповідає раніше оприлюдненим оцінкам Мінекономіки (на рівні «мінус» 1,2%). Сезонно скоригований ВВП зафіксовано на рівні «мінус» 0,7% порівняно з IV кв. 2019 року.

Загалом результати першого кварталу є досить цікавими з точки зору реакції вітчизняної економічної системи на поширення COVID-19 у світі та в Україні – має місце загальне падіння виробництва при збереженні позитивної динаміки основних складових попиту – споживання домогосподарств (+8,1% проти +12,3% у I кв. 2019 року) та експорту товарів та послуг (+0,9% проти +6,8% у I кв. 2019 року).

Позитивний попит задовольнявся, в тому числі, рекордним скороченням запасів (-16,8% від ВВП), до якого призвело не лише призупинення діяльності у другій половині березня 2020 року певної кількості підприємств в умовах карантинних заходів, але, що більш важливо, призупинення діяльності в інших країнах світу (Китай, ЄС) та постачання на територію України промислової продукції, яка необхідна для забезпечення виробничої діяльності. Останнє пояснює падіння виробництва практично в усіх основних видах діяльності та промисловості при збереженні позитивного споживчого попиту домогосподарств та експорту в I кварталі.

Разом з тим, падіння попиту зафіксоване в секторі нефінансових корпорацій та загальнодержавного управління. Так, в умовах досить швидкого реагування внутрішнього інвестора на поширення пандемії COVID-19, найбільше зменшилась інвестиційна компонента ВВП (у I кв. 2020 року ВНІОК зменшився на 21,4% порівняно з I кв. 2019 року), також відбулось поглиблення падіння витрат сектору загального державного управління (ЗДУ) (на 9,7% проти зменшення на 7,9% у I кв. 2019 року).

З огляду на певні особливості реакції економіки в першому кварталі – збереження високого попиту основних складових, при цьому падіння виробництва та запасів, нарощування збитків, а також враховуючи досвід попередніх криз, вважаємо, що частково причиною падіння ВВП у першому кварталі також є розширення тінювого сектору, як реакція бізнесу на значну невизначеність.

Внутрішній попит

Споживчий попит домогосподарств (КСВД «+8,1%»)

Види економічної діяльності, орієнтовані на споживчий ринок:

- Роздрібна торгівля (+10,6%);
- Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (+2,4%);
- Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (14,7%);
- Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (2,7%)

Реальна зарплата (+11,3%)

Споживчий попит держави (ЗДУ «-9,7%»)

- ВДВ
- Освіта (-1,1%);
- Державне управління й оборона (-3,9%);
- Охорона здоров'я (-3,8%)

Споживчий імпорт фізичний вимір (+1,0%)

Інвестиційний попит (ВНІОК «-21,4%»)

- Машинобудування (-14,5%)
- Будівництво (-5,5%)

Інвестиційний імпорт фізичний вимір (-4,3%)

Проміжний імпорт, фізичний вимір (-10,9%), у т.ч. енергетичний (-8,4%)

Зовнішній попит

(експорт «+0,9%»)

Товари на експорт, фізичний вимір:

- Зернові культури (+7,7%);
- Руди (+18,6%);
- Олія (+8,8%);
- Хімія (+31,7%);
- Машинобудування (+9,3%);
- Чорні метали (-2,7%)

Запаси

- Промисловість
- Сільське господарство
- Транспорт
- Торгівля
- Професійна, наукова та технічна діяльність

Огляд ВВП у I кварталі 2020 року

Ключові індикатори

	1 кв. 2020 (4 кв. 2019)	1 кв. 2019 (I кв. 2018)
Номінальний ВВП, млрд. грн	845,8 (1 114,9) ↓	815,1 (706,0) ↑
ВВП реальний, % зміна до відповідного періоду минулого року	-1,3 (1,5) ↓	2,9 (3,5) ↓

ВВП

Джерело. Держстат, НБУ, МВФ, Світовий банк, розрахунки Мінекономіки

Ключові фактори, що впливали на динаміку ВВП:

Збереження позитивної динаміки споживчої активності населення та експорту

Зменшення цін на чорні метали на світових ринках

Жорсткі карантинні заходи у країнах торгових партнерів, падіння проміжного імпорту

Зменшення ділової активності у світі

Зниження інвестиційного попиту

Очікування

Незважаючи на отримані результати I-го кварталу, найбільший негативний вплив від карантинних заходів та поширення пандемії у світі очікується у 2-му кварталі (падіння на близько 14%). Найбільш негативний внесок на динаміку виробництва чинитиме подальше падіння інвестицій, до якого доєднається падіння експорту та споживчого попиту домогосподарств. Разом з тим очікується, що фіскальна політика після внесених змін до бюджету, навпаки, стимулюватиме зростання за рахунок нарощування витрат сектору ЗДУ. У подальшому пом'якшення карантинних обмежень та їх подальше зняття на тлі впровадження прийнятих урядових рішень, спрямованих на пом'якшення впливу пандемії COVID-19, дозволять поживати економічну активність й очікувати на відновлення зростання наприкінці поточного року (у 4-му кварталі).

Огляд ВВП у I кварталі 2020 року

ВВП за компонентами пропозиції

З боку пропозиції у I кв. 2020 році, в умовах скорочення інвестиційного попиту та погіршення світової кон'юнктури на певні товари вітчизняного експорту, а також в умовах суттєвого падіння імпорту (як проміжного, так і інвестиційного) зреагували падінням ВДВ промисловості, сільського господарства, будівництва, які сформували негативний внесок у динаміку ВВП на рівні більше 1,0 в.п. На падіння витрат сектору ЗДУ зреагували державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, освіта, які сформували негативний внесок у ВВП на рівні 0,3 в.п. Водночас, внутрішня торгівля (зокрема роздрібний сегмент) в умовах збереження високого споживчого попиту ефективно налагодила свою діяльність (онлайн – доставка та продажі через Інтернет) та ВЕД «Інформація та телекомунікації» (приспосовування бізнес-середовища до віддалених умов праці) продемонстрували зростаючу динаміку, забезпечивши позитивний внесок до ВВП – 1 в.п.

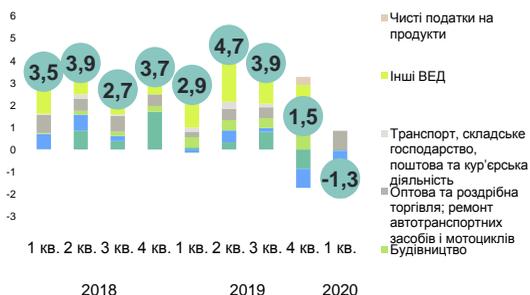
Динаміка ВДВ основних ВЕД, % до відповідного періоду попереднього року

	1 кв. 2020 (4 кв. 2019)	1 кв. 2019 (1 кв. 2018)
Промисловість	-4,9 (-4,1) ↓	-1,1 (2,0) ↓
Будівництво	-4,9 (24,2) ↓	27,7 (2,3) ↑
Сільське господарство	-1,8 (-6,5) ↑	3,1 (-0,5) ↑
Торговля	5,4 (5,1) ↑	1,4 (4,8) ↓
Транспорт	-8,6 (4,3) ↓	2,2 (-0,2) ↑
Інші ВЕД	-1,6 (4,4) ↓	4,7 (3,8) ↑

Структура ВВП за компонентами пропозиції, %

Внески компонентів пропозиції до ВВП, %

ВДВ окремих ВЕД, %

Ключові фактори

Висока сировинна база з боку окремої с/г продукції (насліддя соняшника та овочів)

Зростання цін на соняшникову олію на світових ринках (на 12,4% у I кв. 2020р. (р/р) за даними Світового банку)

Сприятливі погодні умови для будівельної діяльності

Цінова динаміка на внутрішньому ринку

Уповільнення інвестиційної активності

Зменшення зовнішнього та внутрішнього попиту, у т. ч. в умовах запровадження карантинних заходів в країнах-торгових партнерах

Висока конкуренція з боку імпорту

Низький попит з боку основних внутрішніх споживачів продукції машинобудування

Теплі погодні умови, що обумовило скорочення попиту на енергоресурси (енергетика, добувна промисловість)

Огляд ВВП у I кварталі 2020 року

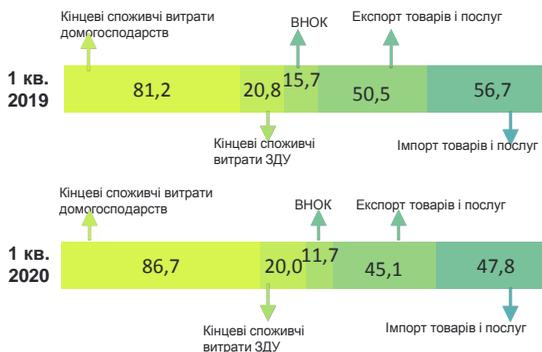
ВВП за компонентами попиту

З боку попиту основними складовими зменшення обсягів ВВП було падіння запасів, валового нагромадження основного капіталу і падіння кінцевих споживчих витрат сектору ЗДУ. Разом з тим мало місце зростання попиту домогосподарств та експорту.

Реальна зміна основних складових компонентів попиту, % до відповідного періоду попереднього року

	1 кв. 2020 (4 кв. 2019)	1 кв. 2019 (1 кв. 2018)
Кінцеві споживчі витрати домогосподарств (КСВД)	8,1 (11,7) ↓	12,3 (8,3) ↑
Кінцеві споживчі витрати сектору ЗДУ	-9,7 (-6,8) ↓	-7,9 (-0,6) ↓
Валове нагромадження основного капіталу (ВНОК)	-21,4 (18,6) ↓	16,5 (22,2) ↓
Експорт	0,9 (3,1) ↓	6,8 (-2,0) ↑
Імпорт	-4,0 (2,4) ↓	6,9 (0,9) ↑

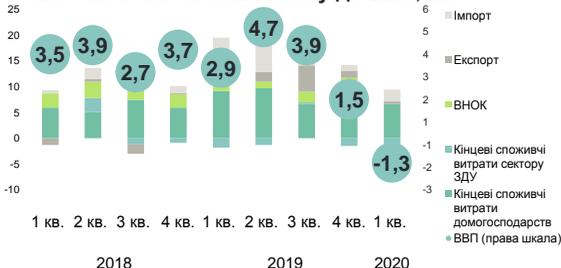
Структура ВВП за компонентами попиту, %

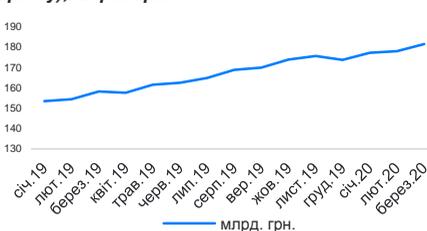
Споживчий попит домогосподарств

Споживчі витрати домогосподарств продемонстрували у I кв. 2020 року досить суттєве зростання на рівні на 8,1% (+12,3% у I кв. 2019 року). Тобто поведінка населення була найменш раціональною з боку впливу початку введення карантинних заходів. Високий попит підтримувався суттєвим зростанням реальної заробітної плати на 11,3%, низькою інфляційною динамікою, пожвавленням споживчого кредитування (зростання залишків споживчих кредитів домогосподарств на 14,8% на кінець березня 2020 року до аналогічного періоду попереднього року). Варто зазначити, що отримані збитки бізнес не переклав у I кварталі на робітників, а скорегував, в першу чергу, витрати на інвестиційні проекти. Також, споживчий попит домогосподарств частково продовжував задовольнятися за рахунок імпорту споживчих товарів.

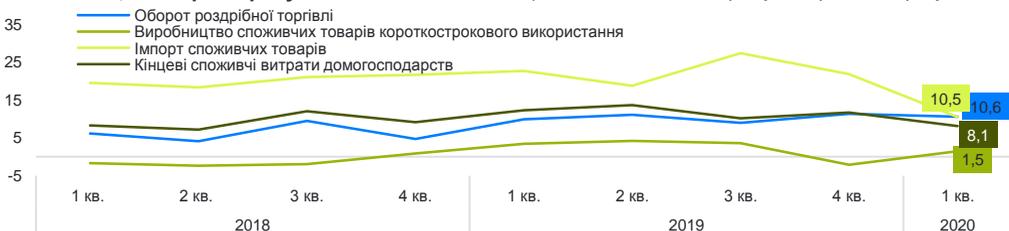
Внески компонентів попиту до ВВП, в.п.

Обсяг споживчих кредитів наданих домогосподарства (залишки коштів на кінець періоду), млрд. грн.

Показники, що характеризують споживчий попит, % до відповідного періоду попереднього року

Огляд ВВП у I кварталі 2020 року

ВВП за компонентами попиту

Зміна кінцевих споживчих витрат домашніх господарств за цілями, %

Структура кінцевих споживчих витрат домашніх господарств за цілями, %

Споживчий попит сектору ЗДУ

У I кв. 2020 року **споживання сектору загальнодержавного управління продемонструвало скорочення на 9,7% (проти падіння у 1 кв. 2019 року на 7,9%)**. Фіскальна політика у короткостроковому періоді зазвичай дуже інертна з точки зору впливу на економічні процеси через наявні значні внутрішні лаги прийняття та впровадження рішень. Так, в умовах поширення пандемії у світі та ризиків її поширення в Україні, наявних тенденцій падіння виробництва в Україні необхідним було змінити пріоритети та обсяги фінансування з бюджету, що потребувало внесення змін до закону. До їх прийняття витрачання коштів з бюджету було обмежене, що негативно впливало на економічну динаміку, додатково її пригнічуючи.

Зміна кінцевих споживчих витрат сектору ЗДУ за функціями*, %

Структура кінцевих споживчих витрат сектору ЗДУ за функціями, %

* реальна зміна, розрахована з урахуванням дефлятора кінцевих споживчих витрат сектору ЗДУ

Огляд ВВП у I кварталі 2020 року

ВВП за компонентами попиту

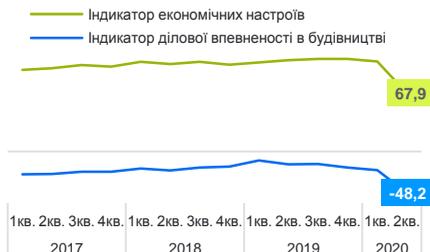
Інвестиційний попит (заплановане інвестування)

Після досить високої інвестиційної активності впродовж 4-х років у I кв. 2020 року відбулося падіння інвестиційної складової ВВП (ВНОКу), при цьому у структурі ВВП частка скоротилась на 4 в.п. порівняно з I кв. 2019 р. до 11,7% що було найнижчим значенням, починаючи з 2001 року, та стало антирекордом за більше ніж 20 років. У свою чергу, відсутність інвестиційного попиту мало відповідне відображення у зменшенні обсягів будівництва (на 5,5%), виробництва інвестиційних товарів, у т.ч. машинобудування, та зменшення обсягів інвестиційного імпорту.

Зміна обсягу ВНОК та освоєних капітальних інвестицій, % до відповідного періоду попереднього року

Індикатор економічних настроїв (в.т.ч індикатор ділової впевненості в будівництві), %

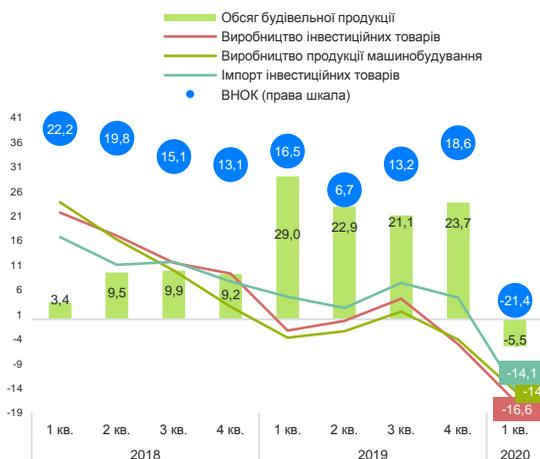
Ключові фактори:

- стрімке падіння економічних настроїв підприємств
- від'ємна динаміка фінансових результатів підприємств у січні-березні 2020 року (зростання збитків майже у 5 р. більше ніж у січні-березні 2019 року)
- логістичні обмеження внаслідок запровадження карантинних заходів

зростання видатків державного дорожнього фонду

зростання капітальних видатків зведеного бюджету

Показники, що характеризують інвестиційний попит, % до відповідного періоду попереднього року

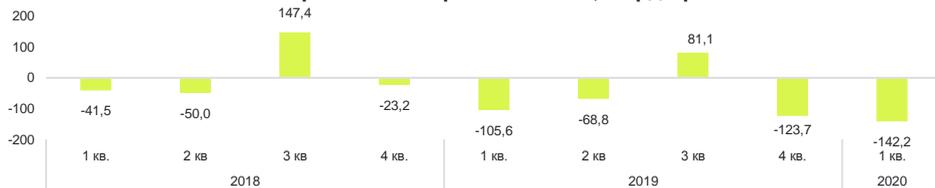
Інвестиційна діяльність у I кв. 2020 року зазнала суттєвого впливу кризової ситуації, спричиненої пандемією гострої респіраторної хвороби COVID-19. Хоча і відбулося погіршення фінансових результатів підприємств, але вони залишались основним джерелом фінансування інвестицій у I кв. 2020 році. Підтримкою динаміки були також бюджетні кошти, зокрема кошти державного дорожнього фонду, хоча цього виявилось недостатньо для загального зростання інвестицій. Падіння інвестиційного попиту позначилося, переважно, на розвитку будівельної сфери, яка у I кв. 2020 році стрімко погіршила свої результати діяльності. Також низька інвестиційна активність вплинула на виробництво товарів інвестиційного призначення, зокрема у машинобудуванні (за рахунок зменшення зовнішнього попиту на дану продукцію). Разом з тим відбувалося і зменшення імпорту інвестиційних товарів.

Огляд ВВП у I кварталі 2020 року ВВП за компонентами попиту

Зміна запасів матеріальних оборотних коштів (незаплановані інвестиції)

Внутрішній попит у I кв. 2020 року значною мірою задовольнявся за рахунок продукції, наявної на складах, що відобразилося на обсягах запасів матеріальних оборотних коштів. Суттєвий обсяг скорочення запасів спричинений як скороченням промислового виробництва, внаслідок введення карантинних заходів в Україні з середини березня, так і виникненням проблем із імпортом продукції з інших країн, на які пандемія поширилась раніше. Разом з тим скорочення запасів відбувалося також в умовах експортної активності вітчизняних агровиробників (зерно, соняшник).

Обсяги зміни запасів матеріальних оборотних коштів, млрд. грн

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономіки

Експорт товарів та послуг

Зовнішній попит, з огляду на запроваджені жорсткі карантинні заходи у країнах торгових партнерах, що відповідним чином позначилося на зменшенні ділової активності у світі, виникненні логістичних обмежень та зменшенні попиту та цін, зокрема, на ринках чорних металів, енергетичних товарів, негативно вплинув на ряд секторів економіки України, **але загальна динаміка експорту за результатами I кварталу виявилась позитивною**. Більш ніж половина груп товарів мали зменшення обсягів, а позитивну динаміку підтримало лише зростання експорту у фізичному вимірі товарів за гр. 26 «Руди, шлаки та зола» (зростання на 18,6%) та гр. 10 «Зернові культури» (зростання на 7,7%), що формувалося під впливом отримання гарного врожаю минулого року та збереження попиту з боку основних споживачів української руди, зокрема, Китаю. Слід зазначити, що свої позиції покращили товари високо та середньотехнологічного рівня - ці товари нарощували свій експорт, але їх питома вага у загальному обсязі експорту товарів ще незначна порівняно з лідерами українського експорту. Так, експорт товарів продукції машинобудування у фізичному вимірі збільшився на 9,3%, хімічної промисловості – на 31,7% порівняно з I кв. 2019 року. Найбільш впливове падіння по експорту продемонструвала група 12 «Насіння і плоди олійних рослин» (на 34,6% у фізичному вимірі).

Зміна фізичних та вартісних обсягів експорту товарів і послуг, % до відповідного періоду попереднього року

Джерело. Держстат, НБУ, розрахунки Мінекономіки

Ключові фактори:

- високий минулорічний врожай зернових культур, що забезпечив підтримку експорту з боку агропромислової продукції
- збереження попиту з боку основних споживачів української руди, зокрема, Китаю
- жорсткі карантинні заходи у країнах торгових партнерів, зменшення ділової активності у світі
- зниження світових цін на чорний метал та добрив
- падіння зовнішнього попиту на продукцію вітчизняного експорту, зокрема, металургійну продукцію

Огляд ВВП у I кварталі 2020 року

ВВП за компонентами попиту

Імпорт товарів та послуг

У I кв. 2020 року фізичні обсяги імпорту товарів та послуг зменшилися на 4% (зростання на 6,9% у I кв. 2019 року). Зміна динаміки імпорту відбувалась під впливом, насамперед, зменшенням імпорту у фізичному вимірі паливно-енергетичних матеріалів через «теплі погодні» умови (за розрахунками Мінекономіки на базі даних Держстату імпорту товарів за гр.27 «Енергетичні матеріали; нафта та продукти її перегонки» зменшився на 8,4%), добрив (за гр.31 «Добрива» - зменшення на 36,5%), мінеральних матеріалів, зокрема для використання у будівництві (за гр.25 «Сіль, сірка, штукатурні матеріали, цемент» - зменшення на 33,9%), а також зменшення обсягів послуг подорожей через карантинні заходи (за даними НБУ імпорту послуг подорожей зменшився на 9,5% проти зростання на 2,4% у I кв. 2019 року). Однією з причин падіння імпорту було саме зниження економічної активності у країнах-партнерах внаслідок пандемії та запроваджених карантинних заходів.

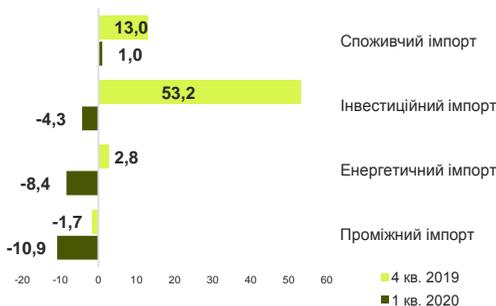
Зміна фізичних та вартісних обсягів імпорту товарів та послуг, % до відповідного періоду попереднього року

Ключові фактори

- зменшення обсягів імпорту промислових товарів та продовольчих товарів й сировини для їх виробництва
- зменшення попиту на імпортовану продукцію (зокрема продукція машинобудування)
- зниження світових цін на енергоресурси
- «теплі погодні» умови, що обумовило зменшення імпорту у фізичному вимірі паливно-енергетичних матеріалів
- падіння майже всіх секторів економіки

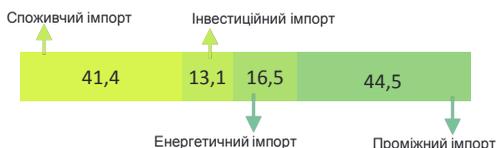
Зміна фізичних обсягів імпорту товарів різного спрямування, % до відповідного кварталу попереднього року

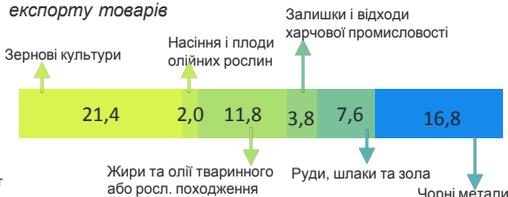
Зміна фізичних обсягів експорту окремих видів товарів, % до відповідного кварталу попереднього року

Вартісна структура імпорту товарів у I кв. 2020 року, % до загального обсягу імпорту товарів

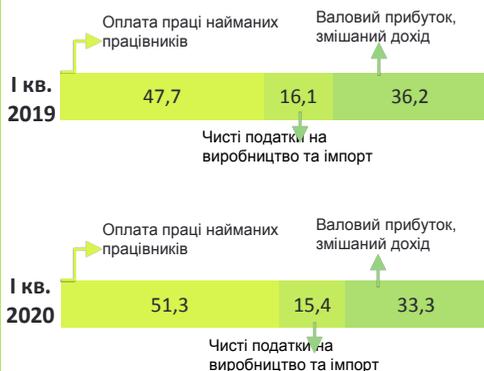
Вартісна структура експорту окремих видів товарів у I кв. 2020 року, % до загального обсягу експорту товарів

Огляд ВВП у I кварталі 2020 року ВВП за компонентами доходів

У I кв. 2020 року у розподілі доходів між групами економічних суб'єктів (найманими працівниками, власниками бізнесу та державою) тривали структурні зрушення у бік зростання частки оплати праці найманих працівників та зменшення частки валового прибутку (змішаного доходу). При цьому, зростання частки оплати праці мало місце майже в усіх видах економічної діяльності порівняно з аналогічним періодом 2019 року. Формування складових доходів відбувалося в умовах зростання реальної заробітної плати порівняно з аналогічним періодом 2019 року, а також негативних результатів майже всіх сфер виробничої діяльності.

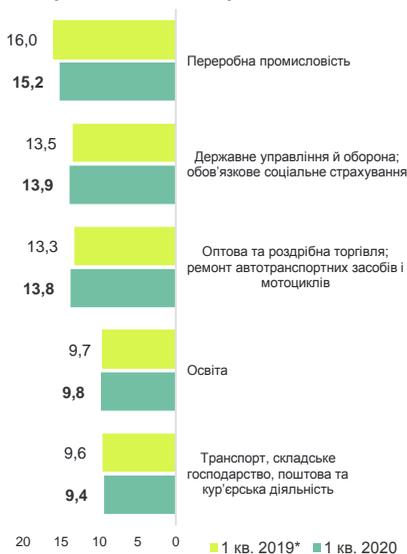
Структура ВВП за компонентами доходів, %

Частка оплати праці найманих працівників за окремими ВЕД у загальному обсязі ВДВ відповідного ВЕД %

Частка оплати праці найманих працівників за окремими ВЕД у загальному обсязі оплати праці найманих працівників, %

Частка валового прибутку (змішаного доходу) за окремими ВЕД у загальному обсязі валового прибутку (змішаного доходу), %

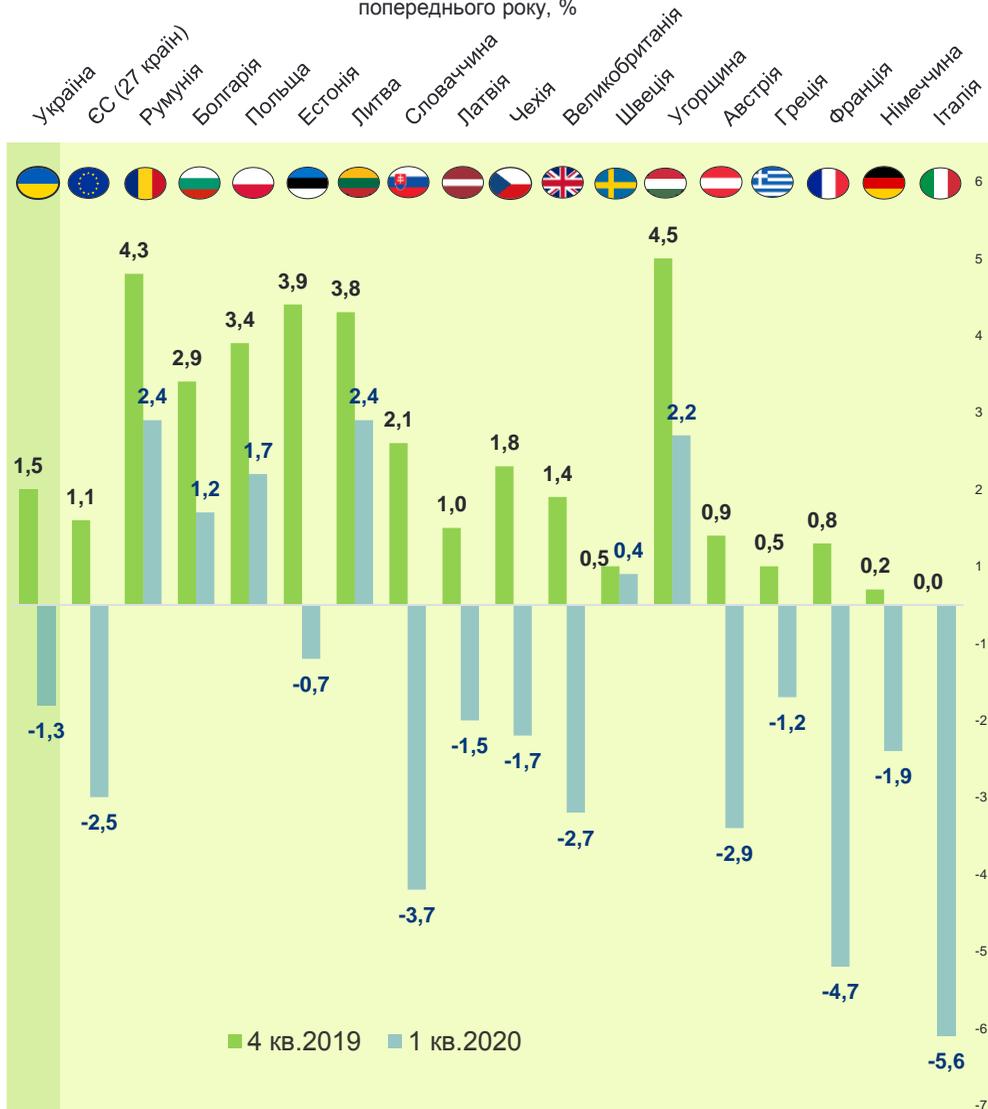

* уточнені дані

ДОДАТКИ

Зміна ВВП в Україні та країнах ЄС, %

Зміна ВВП до відповідного періоду попереднього року, %

ДОДАТКИ

ВВП за категоріями попиту, пропозиції та доходів

1 кв. 2018 2 кв. 2018 3 кв. 2018 4 кв. 2018 1 кв. 2019 2 кв. 2019 3 кв. 2019 4 кв. 2019 1 кв. 2020

	1 кв. 2018		2 кв. 2018		3 кв. 2018		4 кв. 2018		1 кв. 2019		2 кв. 2019		3 кв. 2019		4 кв. 2019		1 кв. 2020	
	Реальна зміна, % до відп. кв. поперед. року	Питома вага, %	Реальна зміна, % до відп. кв. поперед. року	Питома вага, %	Реальна зміна, % до відп. кв. поперед. року	Питома вага, %	Реальна зміна, % до відп. кв. поперед. року	Питома вага, %	Реальна зміна, % до відп. кв. поперед. року	Питома вага, %	Реальна зміна, % до відп. кв. поперед. року	Питома вага, %	Реальна зміна, % до відп. кв. поперед. року	Питома вага, %	Реальна зміна, % до відп. кв. поперед. року	Питома вага, %	Реальна зміна, % до відп. кв. поперед. року	Питома вага, %
ВВП, у т. ч.:	3,5	100,0	3,9	100,0	2,7	100,0	3,7	100,0	2,9	100,0	4,7	100,0	3,9	100,0	1,5	100,0	-1,3	100,0
за компонентами попиту																		
Кінцеві споживчі витрати домогосподарств	8,3	74,7	7,2	70,5	12,1	64,2	9,2	66,8	12,3	81,2	13,7	76,1	10,2	68,6	11,7	73,6	8,1	86,7
Кінцеві споживчі витрати сектору ЗДУ	-0,6	22,5	13,1	23,4	-7,3	16,0	-4,1	22,1	-7,9	20,8	-5,6	21,5	2,1	16,3	-6,8	21,5	-9,7	20,0
Валове нагромадження основного капіталу (ВНОК)	22,2	14,9	19,8	17,7	15,1	15,8	13,1	21,2	16,5	15,7	6,7	16,9	13,2	16,1	18,6	22,6	-21,4	11,7
Експорт	-2,0	53,5	0,9	47,4	-4,2	40,3	0,5	42,5	6,8	50,5	3,9	44,2	12,7	37,0	3,1	36,0	0,9	45,1
Імпорт	0,9	60,9	3,8	53,8	4,4	51,9	2,7	51,2	6,9	56,7	9,9	52,3	7,3	46,2	2,4	43,4	-4,0	47,8
за компонентами пропозиції																		
Сільське, лісове та рибне господарство	-0,5	3,3	19,7	4,6	3,0	16,3	14,3	13,2	3,1	3,0	6,9	4,1	5,3	14,8	-6,5	11,7	-1,8	2,9
Промисловість	2,0	22,3	2,5	22,7	2,2	19,5	0,4	20,4	-1,1	21,5	2,1	22,1	1,3	19,0	-4,1	17,7	-4,9	18,9
Будівництво	2,3	1,6	8,2	2,1	10,6	2,1	9,4	3,0	27,7	2,0	21,6	2,4	20,8	2,4	24,2	3,7	-4,9	1,9
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	4,8	13,6	3,2	13,8	6,3	12,9	4,1	13,0	1,4	13,5	3,5	13,7	4,3	12,6	5,1	13,0	5,4	14,3
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	-0,2	7,0	2,1	6,7	2,1	6,1	0,2	6,0	2,2	7,2	4,3	7,0	3,1	6,5	4,3	6,6	-8,6	7,2
Інші ВЕД	3,8	35,2	3,2	34,4	4,3	28,9	4,4	29,7	4,7	37,3	5,6	36,4	5,8	31,7	4,4	33,5	-1,6	39,9
Чисті податки на продукти	0,0	17,0	0,2	15,7	2,6	14,2	0,7	14,7	1,1	15,5	2,8	14,3	2,4	13,0	2,5	13,8	-2,9	14,9
за компонентами доходів																		
Оплата праці найманих працівників	x	45,5	x	46,3	x	37,8	x	38,1	x	47,7	x	46,9	x	39,6	x	41,0	x	51,3
Чисті податки на виробництво та імпорт	x	17,6	x	16,0	x	14,3	x	14,5	x	16,1	x	14,6	x	13,3	x	13,7	x	15,4
Валовий прибуток, змішаний дохід	x	36,9	x	37,7	x	47,9	x	47,4	x	36,2	x	38,5	x	47,1	x	45,3	x	33,3